

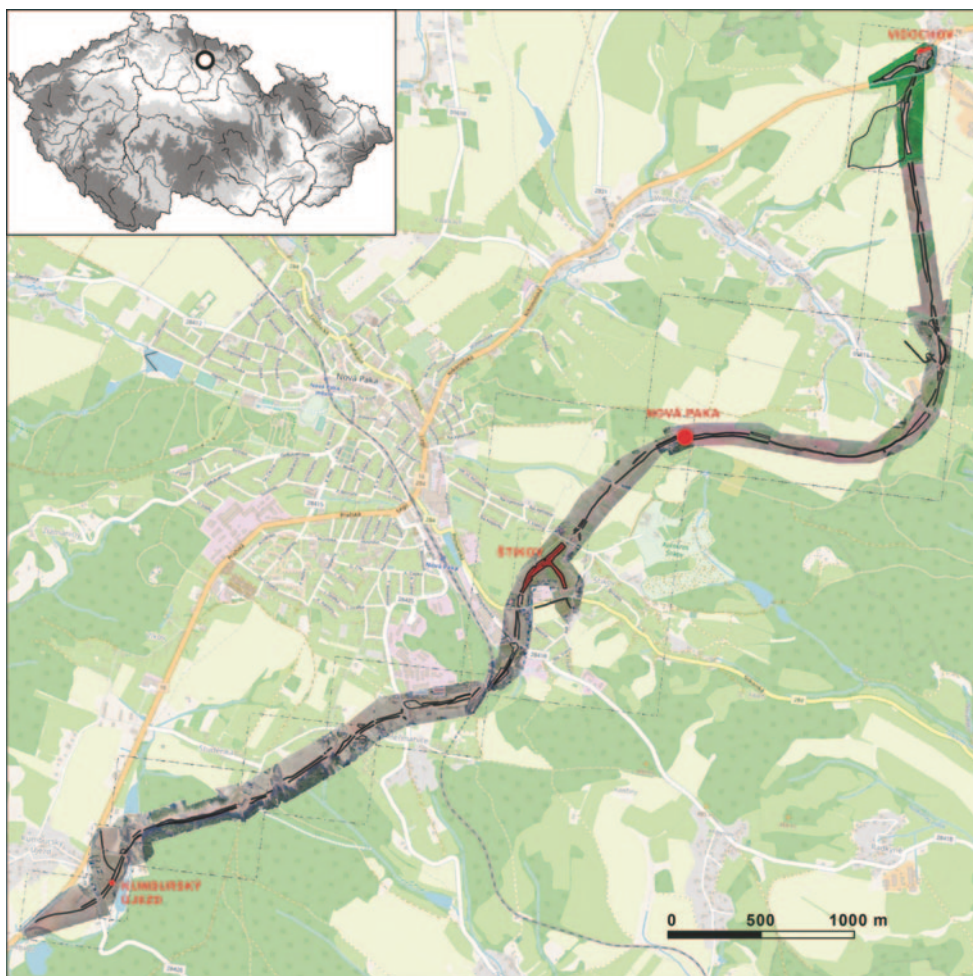
Sídlištní nálezy sklonku 13. století z Vidochova u Nové Paky

Archeologický doklad o konstituování sídelní sítě v průběhu vrcholného středověku v jižním Podkrkonoší

Pavel Drnovský – Daniel Stolz – Kamil Peřina

1. Úvod

Oblast okolí města Nové Paky (okr. Jičín) v severovýchodních Čechách se nachází v Krkonošském podhůří. Jedná se o reliéfně rozmanitou krajinu, jejíž přírodní podmínky jsou ovlivněny blízkostí nejvyššího českého pohorí. Dějinami středověkého osídlení této oblasti se doposud zabíraly spíše historické studie. Archeologické bádání se zaměřilo zejména na prostor východního Podkrkonoší, tedy oblast v okolí města Trutnova. Oproti tomu Novopacko zůstalo stranou zájmu, ten byl kromě výše zmíněného Trutnovska směřován i do oblasti blízkého Jičínska. Pakliže tedy dnes z okolí Nové Paky téměř postrádáme archeologické nálezy z doby vrcholného středověku, můžeme tento nedostatek oprávněně svést na současný stav výzkumu. Určité pozornosti se dostalo pouze zdejším výrazným hradním sídlům –

Obr. 1. Celkový plán záchranného výzkumu na obchvatu Nové Paky s umístěním zkoumaných archeologických situací (červeně).

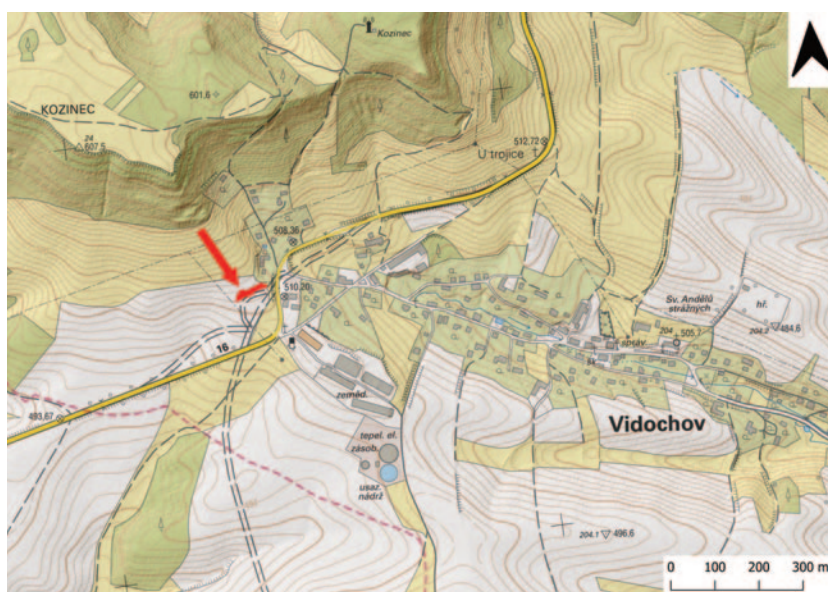
Kumburku a Pecce. Plánovaná silniční výstavba obchvatu města Nové Paky sebou přinesla předstihový záchranný výzkum, jehož trasa se přirozeně snažila vyhýbat intravilánům současných vsí a procházela tak polnostmi a lesními celky. Většina zkoumané plochy tak byla tvořena vesměs negativními situacemi. V případě katastrálního území obce Vidochov se však plocha výzkumu přiblížila k severnímu okraji intravilánu vsi a poskytla údaje o osídlení, které lze zařadit do doby její lokace. Cílem příspěvku je prezentovat nálezovou situaci a nálezy. Představená kolekce je v současné době nejrozsáhlejším sídlištním souborem v daném regionu.

2. Okolnosti, průběh výzkumu a popis terénních situací

Záchranný archeologický výzkum celé stavby proběhl od listopadu 2021 do srpna 2022. Archeologické situace byly zjištěny na třech místech (*obr. 1*). U Kumburského Újezda (0,6 km obchvatu) byla prozkoumána zaplněná terénní deprese s nálezy z vrcholného středověku až industriálního období. U Štikova (3,7–3,8 km obchvatu) bylo odkryto devět drobných objektů, které pocházejí pravděpodobně z novověku. Mohly by představovat pozůstatek výrobního areálu, neboť při předchozím detektorovém průzkumu zde bylo získáno větší množství slitků z olova a barevného kovu. U Vidochova (8,2 km obchvatu) bylo prozkoumáno vrcholné středověké kulturní souvrství a 40 archeologických objektů. Nakonec byl sběr získán v 4,7–4,9 km obchvatu (k. ú. Nová Paka) nepočetný soubor keramiky datovatelný do 13. až 1. poloviny 14. století bez odpovídajících archeologických situací, který dokládá v bezprostřední blízkosti sídlištní nebo jiné antropogenní aktivity. Nyní se budeme věnovat pouze nálezovým situacím u Vidochova.

2.1. Síť 1

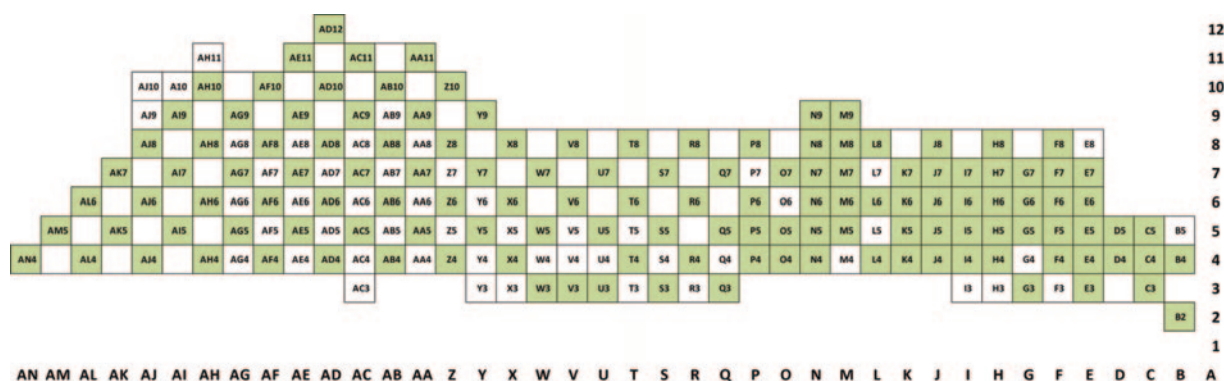
Na jižním svahu na severozápadním okraji obce byla při plošné skrývce zachycena plocha s výrazným výskytem archeologických nálezů. Od května do srpna 2022 byla zkoumána ve čtvercové síti o velikosti 2×2 m označené jako síť 1 (*obr. 2*). Plocha sítě měla maximální rozměry 78×22 m a byla zkoumána šachovnicovým způsobem. Takto bylo prozkoumáno 113 čtverců (*obr. 3*). Ty byly skrývány v mechanických vrstvách o mocnosti 10 nebo 20 cm až na úroveň podloží. Kvůli nezřetelnému přechodu mezi vrstvami sítě a podloží došlo v mnoha případech i k částečnému odebrání podloží. V rámci sítě bylo celkem zdokumentováno 10 vrstev. Nálezy se koncentrovaly především ve vrstvě 01, která se rozprostírala zhruba ve východní polovině sítě (*obr. 4*). Nálezy byly ponejvíce kumulovány ve svrchní části této vrstvy. Jejich četnost se vzrůstající hloubkou zpravidla výrazně klesala. Na povrchu sítě byly rovněž zachyceny destruované části nádob (ve čtvercích K4–K5 a G7). Z fragmentů se podařilo rekonstruovat

Obr. 2. Vidochov. Poloha zkoumané čtvercové sítě.

části nádob, proto předpokládáme, že byly uloženy *in situ* nebo jen s drobnými posuny, a v těchto místech tedy nedošlo k výraznému poškození nálezové situace postdepozičními procesy.

Domníváme se také, že část nálezů evidovaných v rámci čtvercové sítě ve vrstvě 01 pochází z objektů. Ve čtvercích s větším množstvím nálezů byly totiž vždy zachyceny archeologické objekty. Výplň všech nebo téměř všech objektů se však neodlišovala od vrstvy 01, proto byly vždy rozpoznávány až v jejich spodní

Obr. 3. Vidochov. Přehled rozvržení zkoumané čtvercové sítě. Z pojmenovaných polí pochází nálezy. Zeleně vyznačená pole byla exkavována na podloží.

části na úrovni podloží. Svrchní části objektů s nálezy tak byly pravděpodobně pravidelně odebírány v rámci sítě a nálezy byly proto evidovány v rámci sítě. V prostoru čtverců s bohatšími archeologickými nálezy ve východní části sítě byly na konci výzkumu zkoumány i přilehlé čtverce, kterých bylo odkryto celkem 21.

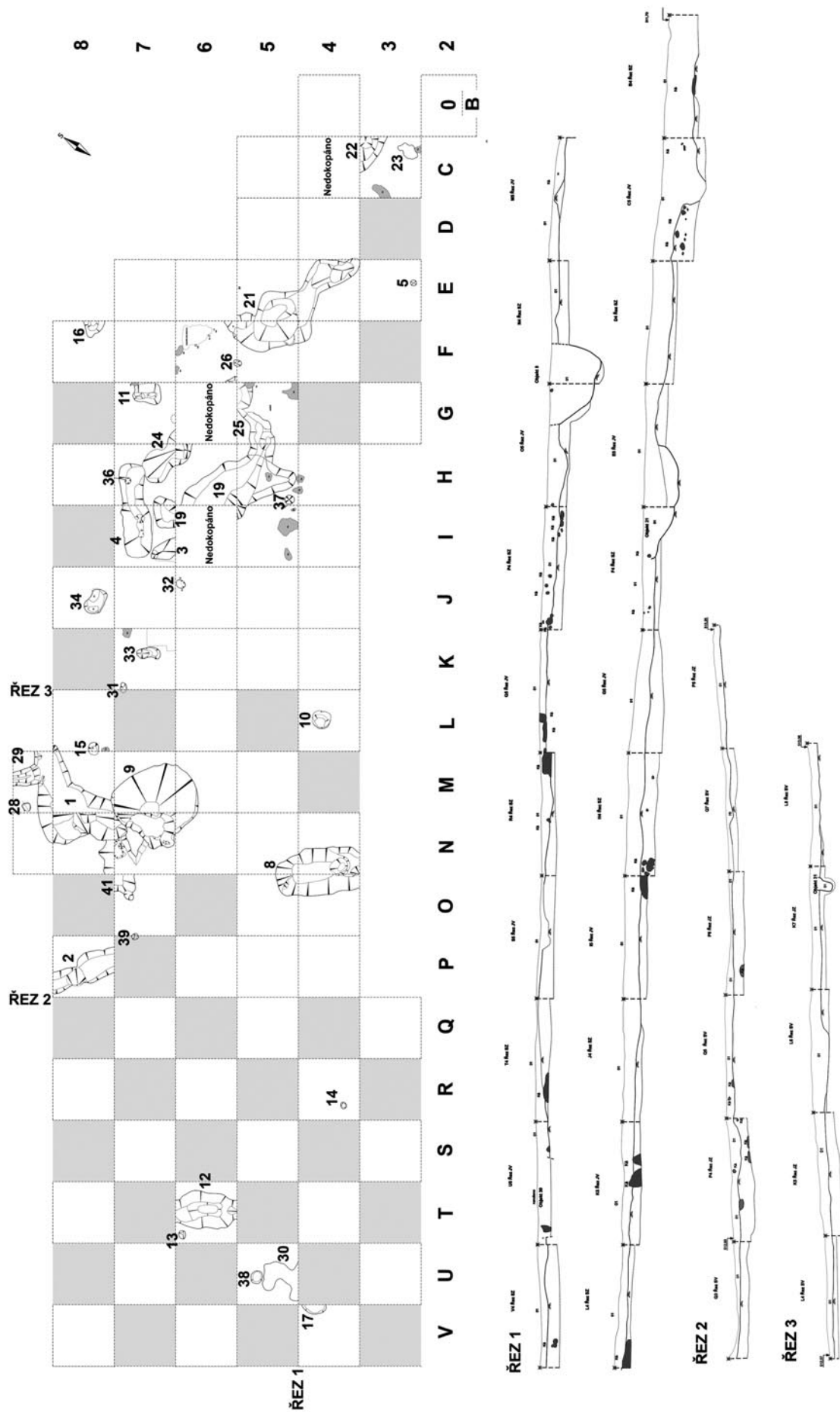
V téměř celé západní části sítě byla vrstva 02, která byla téměř identická s vrstvou 1, ale obsahovala výrazně méně archeologických nálezů. Ostatní zjištěné vrstvy již měly jen výrazně lokální charakter (byly maximálně v několika sousedních čtvercích) a patrně souvisí se svahovými, erozními a přírodními procesy v tomto prostoru.

2.2. Popis vrstev sítě 1

- 01 – světle až středně hnědá až šedohnědá písčitojilovitá hlína (70 %); skvrny a melíry světle hnědého až červenohnědého, zčásti zahliněného písčitého jílu (20 %) a jílovitého písku (10 %); místy mírně drobné kameny (kameny nad 0,1 m spíše ojediněle), ojediněle až mírně uhlíky (více zastoupeny při povrchu vrstvy); tato vrstva obsahovala vrcholně středověkou keramiku a rozkládala se ve východní části sítě
- 02 – světle až středně hnědá až šedohnědá písčitojilovitá hlína (70 %); skvrny světle hnědého až červenohnědého, zčásti zahliněného písčitého jílu (5–10 %) a jílovitého písku (20–25 %) v proměnlivém poměru; místy mírně drobné kameny (kameny nad 0,1 m spíše ojediněle), ojediněle až mírně uhlíky (více zastoupeny při povrchu vrstvy); tato vrstva se pouze neznatelně odlišuje od vrstvy 01, rozkládala se v západní části sítě a obsahovala malé množství vrcholně středověké keramiky
- 03 – středně hnědá až šedohnědá písčitojilovitá hlína (80 %); melíry a skvrny světle až středně hnědočerveného až hnědošedého zahliněného až písčitého jílu (20 %); mírně kameny (nejčastěji do $\varnothing$ 0,05 m, ojediněle větší pískovce do $\varnothing$ 0,4 m), mírně uhlíky; tj. orniční vrstva
- 04 – světle hnědá až hnědočervená písčitá hlína; četné kamínky (do $\varnothing$ 0,05 m), mírně uhlíky
- 05 – středně hnědočervený jílovitý písek (60 %); výrazné skvrny a melíry světle až středně šedohnědé písčitojilovité hlíny (40 %); mírně kameny (do $\varnothing$ 0,05 m); ulehklá; pravděpodobně součást podloží
- 06 – středně hnědočervený písčité jíl; patrně přemístěné podloží; nelze vyloučit souvislost s objektem č. 24
- 07 – středně hnědočervený jílovitý písek (85 %); nevýrazné skvrny a melíry světle až středně šedohnědé až červenohnědé písčitojilovité hlíny (15 %); ojediněle až mírně kameny (do $\varnothing$ 0,05 m); pravděpodobně překopané podloží
- 08 – středně hnědá až hnědošedá písčitojilovitá hlína (75 %); melíry středně hnědočerveného písčitého jílu (25 %); ojediněle kameny (do $\varnothing$ 0,05 m)
- 09 – středně hnědošedá písčitojilovitá hlína (70 %); světle až středně hnědé až hnědočervené skvrny písčitého jílu až jílovitého písku (30 %); mírně uhlíky
- 10 – světle až středně hnědočervený proměnlivě melírovaný písčité jíl až jílovitý písek

2.3. Objekty

Při výzkumu čtverců v rámci sítě bylo dále zjištěno 39 zahloubených objektů (*obr. 4*), když jeden objekt se rozkládal mimo síť. Jejich základní charakteristiku poskytuje *tab. 1*. Vždy byly identifikovány až na

Obr. 4. Vidochoh. Půdorys východní části sítě 1 s vyznačenými objekty a třemi řezy. Velikost čtverce u sítě 1 činí 2 × 2 m; velikost profilu čtverce na řezech 1–3 je také 2 m, řezy jsou kvůli lepší čitelnosti oproti síti 1 dvakrát zvětšeny.

úrovni podloží, neboť jejich výplně se téměř nelišily od vrstvy 01 nebo 02 sítě 1. Rovněž identifikace hran objektů na úrovni podloží byla krajně obtížná. Objekty měly totiž často nepravidelný průběh hran s neostrým přechodem mezi jejich výplněmi a podložními vrstvami. V některých případech se ve čtvercích nepodařilo identifikovat poměrně plynulý přechod mezi vrstvou 01 a podloží. Při výzkumu následně došlo i k odstranění části podloží. Pokud byly v těchto čtvercích zachyceny objekty, tak se dochovaly v půdorysu jen jejich nejhlubší partie a jejich svrchní části stěn byly identifikovány na řezech. U takových objektů obtížně rekonstruujeme jejich celkový tvar a původ. Rovněž terén je v místech sítě s objekty výrazně svažité. Domníváme se proto, že některé objekty mohly být poškozeny svahovou erozí.

Z těchto důvodů je v mnoha případech zařazení objektů do jednotlivých kategorií a určení jejich původu (tj. jestli přírodního nebo antropogenního původu) krajně nejisté. S velkou obezřetností tak řadíme 15 objektů mezi jámy, 12 objektů mezi kůlové jámy, 1 objekt mezi žlaby, 5 objektů mezi vývraty a 6 objektů k objektům přírodního původu. Téměř všechny objekty se rozkládaly v severovýchodní polovině sítě 1 (řady B až P), když se jich většina koncentrovala mezi čtverci E4–8 až O4–8, což zároveň výrazně koreluje s největším výskytem keramických nálezů. Patrně to také potvrzuje antropogenní původ značné části objektů. Mimo síť 1 byl zjištěn pouze jeden objekt (č. 27), který představoval téměř celou samostatně uloženou nádobu.

2.4. Stručná charakteristika objektů

Mezi kůlové jámy řadíme s opatrností 12 objektů. V několika případech však není příslušnost ke kůlovým jamám zcela jistá. Většinou mají kruhový a méně oválný půdorys o délce 0,18–0,42 m, šířce 0,18–0,37 m a hloubce 0,07–0,38 m. Jsou rozptýlené v celé východní části sítě 1 a nevytvářejí žádné pravidelné půdorysy, řady a shluky. Neobsahovaly žádné nálezy. Na základě typu výplně a nálezové situace však předpokládáme jejich souvislost se zdejším vrcholně středověkým osídlením.

Celkem 15 objektů interpretujeme jako jámy. Půdorysy horních hran jam jsou většinou nepravidelné a méně často oválné a jejich celkový půdorys bývá často protáhlý. Stěny měly nejčastěji přímý nebo konkávní profil s převládajícím šikmým sklonem. Dna, zpravidla nepravidelného půdorysu, byla nej-

Č. obj.	Interpretace	Délka	Šířka	Hloubka	Nálezy	Datace
1	jáma	3,3	3	0,55	KE	vrcholný středověk
2	žlab	2,15	0,62	0,3		vrcholný středověk?
3	jáma	1	0,7	0,25	KE	vrcholný středověk
4	jáma	3,05	0,92	0,35	KE	vrcholný středověk
5	kůlová jáma	0,2	0,2	0,26		vrcholný středověk?
6	kůlová jáma	0,18	0,18	0,17		vrcholný středověk?
7	vývrat	2	1	0,5	KE	
8	jáma	2,73	1,32	0,82	KE	vrcholný středověk
9	jáma	2,8	2,72	0,6	KE	vrcholný středověk
10	jáma	0,6	0,58	0,04		vrcholný středověk?
11	jáma	0,9	0,7	0,32	KE	vrcholný středověk
12	jáma	2	1,23	0,4	KE	vrcholný středověk
13	kůlová jáma	0,27	0,22	0,08		vrcholný středověk?
14	kůlová jáma	0,22	0,18	0,18		vrcholný středověk?
15	kůlová jáma	0,42	0,32	0,38		vrcholný středověk?
16	jáma	0,72	0,52	0,34		vrcholný středověk?
17	jáma	0,78	0,3	0,3		vrcholný středověk
18	zrušeno					
19	jáma	5,62	1,6	0,64	KE	vrcholný středověk
20	zrušeno					
21	jáma	4,8	2,08	0,5	KE	vrcholný středověk
22	jáma	1,2	0,9	0,8		vrcholný středověk?
23	přírodní útvar	0,8	0,4			
24	vývrat	3,3	3	0,3	KE	
25	jáma	4,8	1,44	0,4	KE	vrcholný středověk
26	kůlová jáma	0,24	0,2	0,28		vrcholný středověk?
27	nádoba	0,18	0,18	0,06	KE	vrcholný středověk
28	kůlová jáma	0,28	0,28	0,38		vrcholný středověk?
29	jáma	0,9	0,66	0,35		vrcholný středověk?
30	přírodní útvar	1,28	1,17			
31	kůlová jáma?	0,3	0,2	0,2		
32	přírodní útvar	0,3	0,26	0,16		
33	přírodní útvar	0,77	0,4	0,08		
34	vývrat	2	0,7	0,3		
35	vývrat	1,5	0,82			
36	kůlová jáma?	0,18	0,18	0,07		
37	kůlová jáma	0,31	0,31	0,1		vrcholný středověk?
38	kůlová jáma	0,42	0,37	0,11		vrcholný středověk?
39	kůlová jáma	0,2	0,2	0,3		vrcholný středověk?
40	přírodní útvar	0,82	0,46			
41	vývrat	2,3	2	0,3		
42	zrušeno					
43	přírodní útvar	1,3	0,3			

Tab. 1. Vidochov. Základní charakteristika objektů.

častěji členitého a méně mísovitého tvaru. Objekty měří na délku 0,6–5,62 m a na šířku 0,3–3 m a hloubku mají 0,04–0,82 m. Většina jam se nacházela ve východní části sítě 1, přičemž nejvýraznější koncentrace objektů vymezují čtverce E4–F8 až N4–N8. Jámy č. 1, 3, 4, 8, 9, 11, 12, 19, 21 a 25 obsahovaly keramické nálezy datované do vrcholného středověku. Část nálezů z výplně jam ale byla patrně odebrána při výzkumu vrstev čtvercové sítě, jak již bylo zmíněno výše. Účel jam je nejasný. Někdy mohou být i nerozpoznanými vývraty. Vzhledem k jejich poloze ve svahu a k morfologii části jam lze u některých objektů předpokládat sekundární narušení erozními procesy.

K přírodním útvarům a vývratům řadíme celkem 11 objektů. Vývraty jsou charakteristické nepravidelným půdorysem, při čemž jejich délka se pohybovala mezi 1,5 a 3,3 m, šířka mezi 1 a 3 m a hloubka mezi 0,3 a 0,5 m. Ostatní přírodní útvary mají menší rozměry a patrně představují zvířecí nory, části kořenových systémů nebo nezřetelné části vývratů.

Nakonec evidujeme jeden žlab a celou destruovanou nádobu uloženou na boku cca 30 m jižně od jihovýchodního okraje sítě.

3. Nálezový soubor

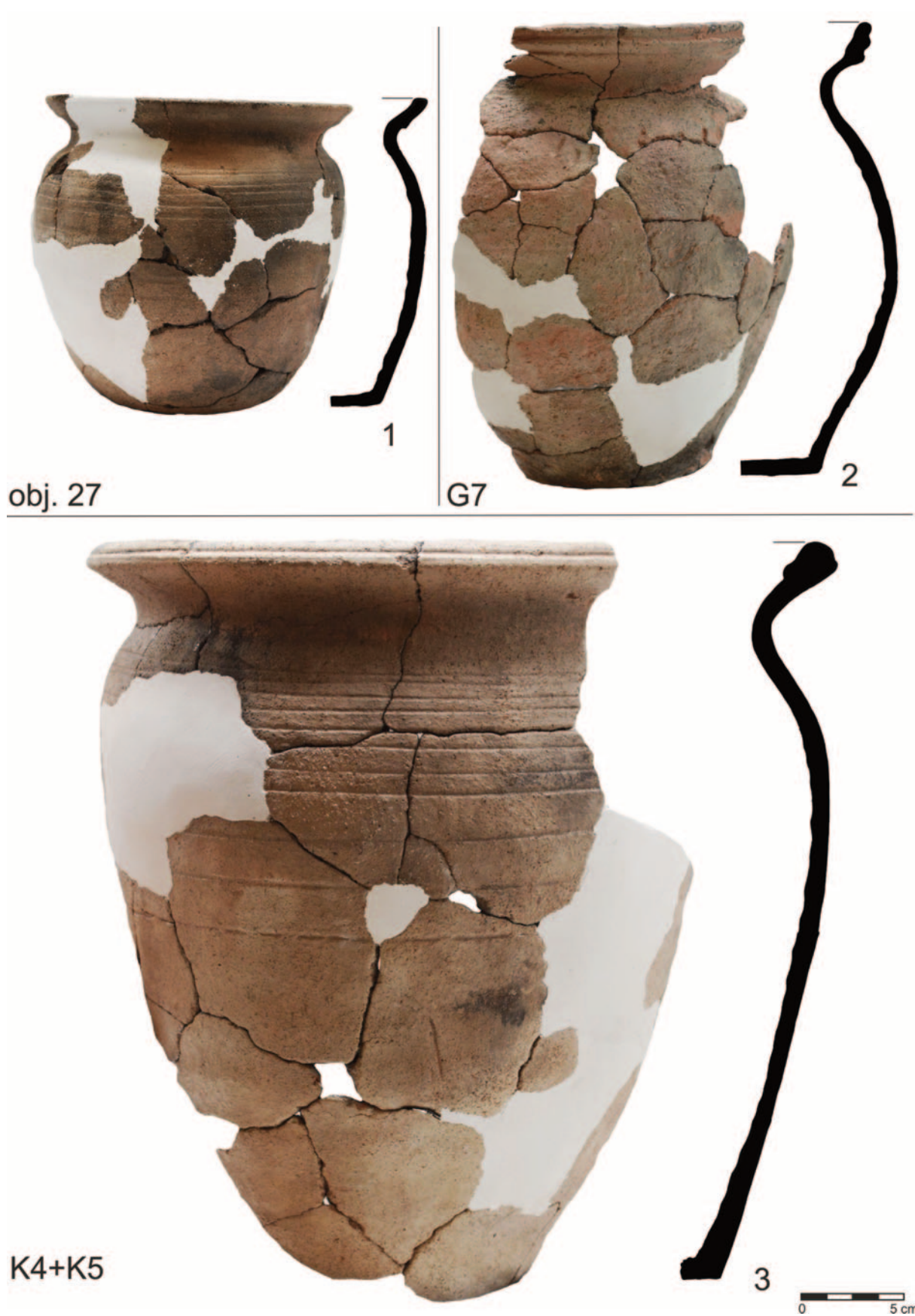
V souboru se nachází celkem 4769 fragmentů, které je možno přiřadit do kategorie užitkové keramiky (stolní a kuchyňské). Soubor byl již během exkavace tříděn dle kontextu svého nálezu. V rámci vyhodnocení bylo přistoupeno k dalšímu podrobnému zpracování. Využito bylo osvědčené metody vycházející z deskripce souboru pomocí databáze, která sleduje morfologické, typologické, technologické a výzdobné vlastnosti souboru, které jsou zasazeny do nálezového kontextu. Základní jednotkou databáze je keramický fragment, u kterého byly sledovány výše uvedené atributy.

Pro zpracování a deskripci byl použit keramický typář vytvořený pro potřeby vyhodnocení keramických souborů z vybraných šlechtických sídel v severovýchodních Čechách (Drnovský 2017, 270–271, 292–297). Jednotlivé morfologické a typologické hodnoty byly během let 2017–2020 ještě rozpracovány (Drnovský 2021; Fleknová 2021). Díky tomu použitý typář pokrývá specifika východočeské keramiky mladšího středověku a raného novověku. Nemusely být tedy využity typáře vycházející z materiální náplně jiných regionů (např. Čapek 2010; Čapek – Milítký 2017; Orna a kol. 2011; Procházka 2007; Zápotocký 1978 atd.).

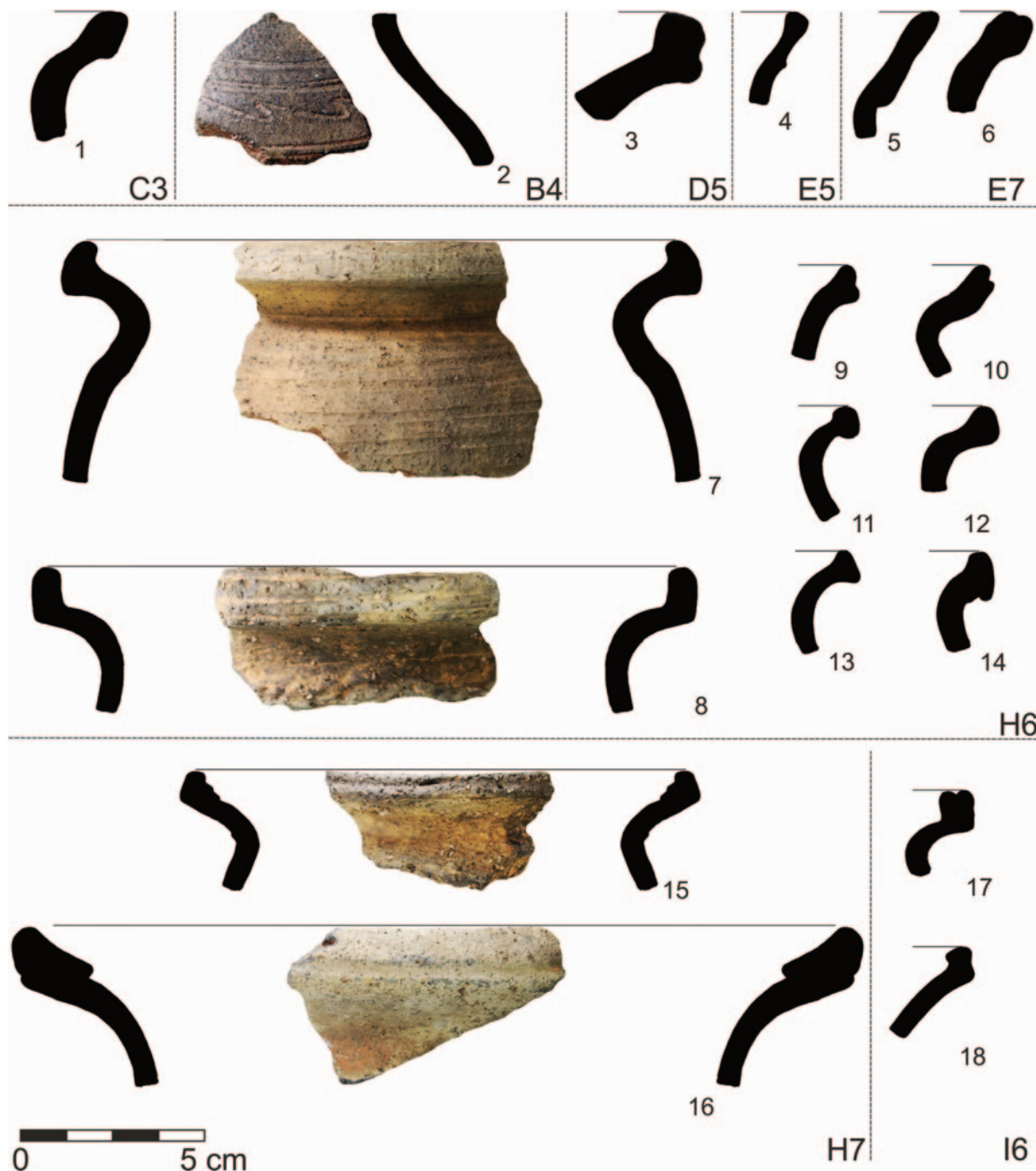
Na základě makroskopického sledování technologických vlastností jednotlivých nálezů byly vyčleněny pouze tři keramické třídy. Hlavními kritérii definujícími keramickou třídu byly: 1) výpal, jeho tvrdost a charakter; 2) makroskopická struktura keramické hmoty; 3) charakter a úprava povrchu; 4) barva povrchu a lomu; 5) afinita vůči jiným keramickým třídám. Název třídy se skládá z alfabeticke zkratky lokality (VD) a čtyřčíslí. První dvě čísla označují vybrané základní technologické skupiny, ulehčující orientaci mezi jednotlivými třídami.

3.1. Popis vůdčích keramických tříd

Navzdory očekávání se posuzovaný soubor projevil jako homogenní (tab. 2). Většina keramických fragmentů byla přiřazena do třídy Vidochov 3001 (VD 3001). Celkem této třídě náleží 4526 ks (97 % souboru). Jedná se o hrnčinu, která se vyznačuje výraznou příměsí písčitého (křemenného) ostriva. Tato příměs je hrubozrnná (1–2 mm), díky tomu je povrch keramiky hrubý a drsný. Zbylá keramická hmota je tvořena jemným plaveným materiálem, zrnka ostriva tak vystupují na povrch. Keramika sice dosahuje potřebné tvrdosti, přesto lze do povrchu zarýt pomocí dřevěného předmětu. Dalším charakteristickým rysem této keramiky je výpal v heterogenním prostředí. Díky tomu je proměnlivá barva lomu i povrchu střepu dle aktuální formy přístupu vzduchu během výpalu. Barva tak kolísá od stupňů šedé, až po béžové a oranžové tóny. Častým jevem je tmavší jádro střepu a vnitřní strany nádob. Vnější povrch oproti tomu dosahuje spíše světlejších odstínů. Snad se jedná o intencionální formu výpalu, kdy byla atmosféra v peci nejprve v redukční podobě a ke konci výpalu došlo k záměrnému oxidačnímu procesu. Cílem hrnčířů tedy mohlo být produkovat nádoby, jejichž vnější plochy dosahovaly oranžových barevných odstínů. Možnost, že se při tak objemném vzorku nálezů jedná o doklad ledabylosti procesu výpalu, se jeví jako méně pravděpodobná (obr. 5–9).

Obr. 5. Vidochov. Dokumentace keramických nálezů třídy VD 3001. Alfanaumerický kód určuje umístění v rámci čtvercové sítě. Autor Pavel Drnovský.

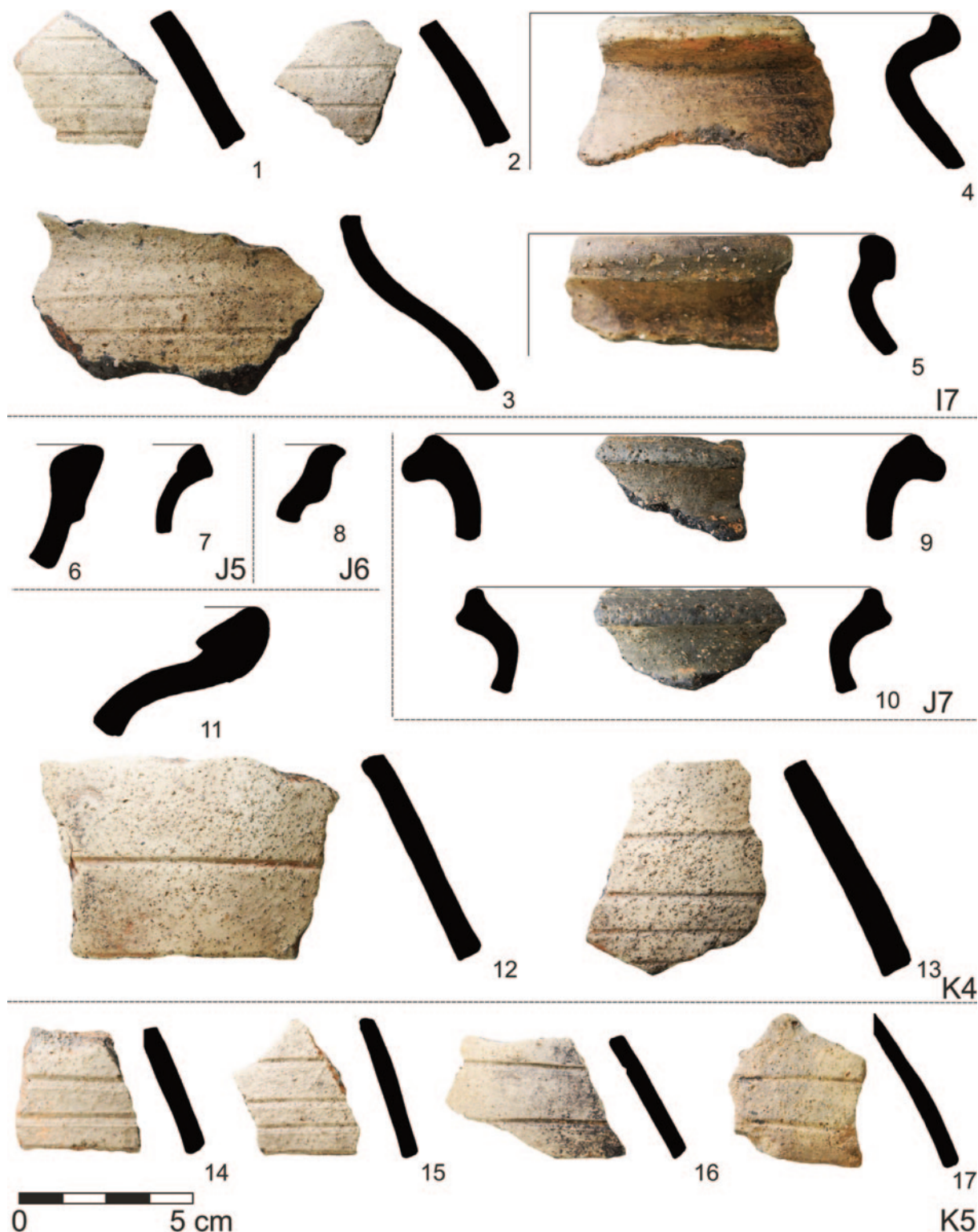

Obr. 6. Vidochov. Dokumentace keramických nálezů třídy VD 3001. Alfnumerický kód určuje umístění v rámci čtvercové sítě. Autor Pavel Drnovský.

Vnitřní strany nádob nesou stopy po tvarování nádob z hliněných válečků, které byly posléze srovnávány na hrnčířském kruhu. Jedná se o keramiku obtáčenou. Dna jsou silně podsýpaná. Lze pozorovat stopy napojení dna a stěn nádoby. Hrnčíř nejprve vytvaroval dno, na které následně připojil první hliněný váleček. Na několika dnech byly registrovány velmi špatně čitelné stopy po hrnčířské značce, patrně ve formě kříže vepsaného do kružnice.

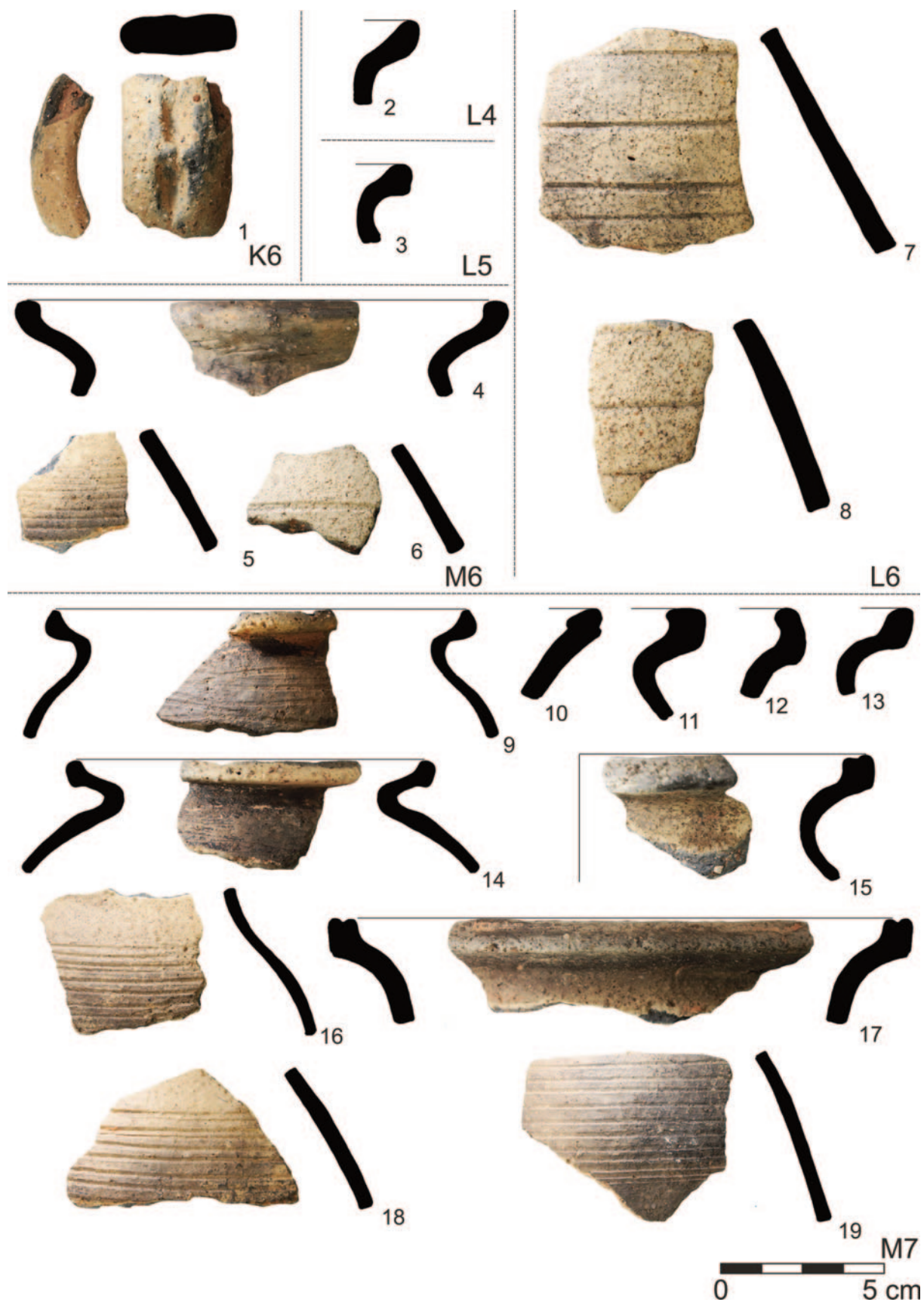
Pokud lze určit tvar nádob, objevují se hrnce a pokličky. Pouze jednou je přítomno páskové ucho s vrypy. V tomto případě by se spíše než o aplikaci na hrncovitou nádobu, mohlo jednat o doklad keramické konvice, která mohla být daným typem úchyty vybavena.

Tři hrnce bylo možno rekonstruovat a odhadnout tak jejich celkový tvar. První hrnec má soudkovitý tvar, vysoký je 15,5 cm, průměr ústí činí 16 cm (*obr. 5:1*). Výzdoba je tvořena rytou oběžnou šroubovicí.

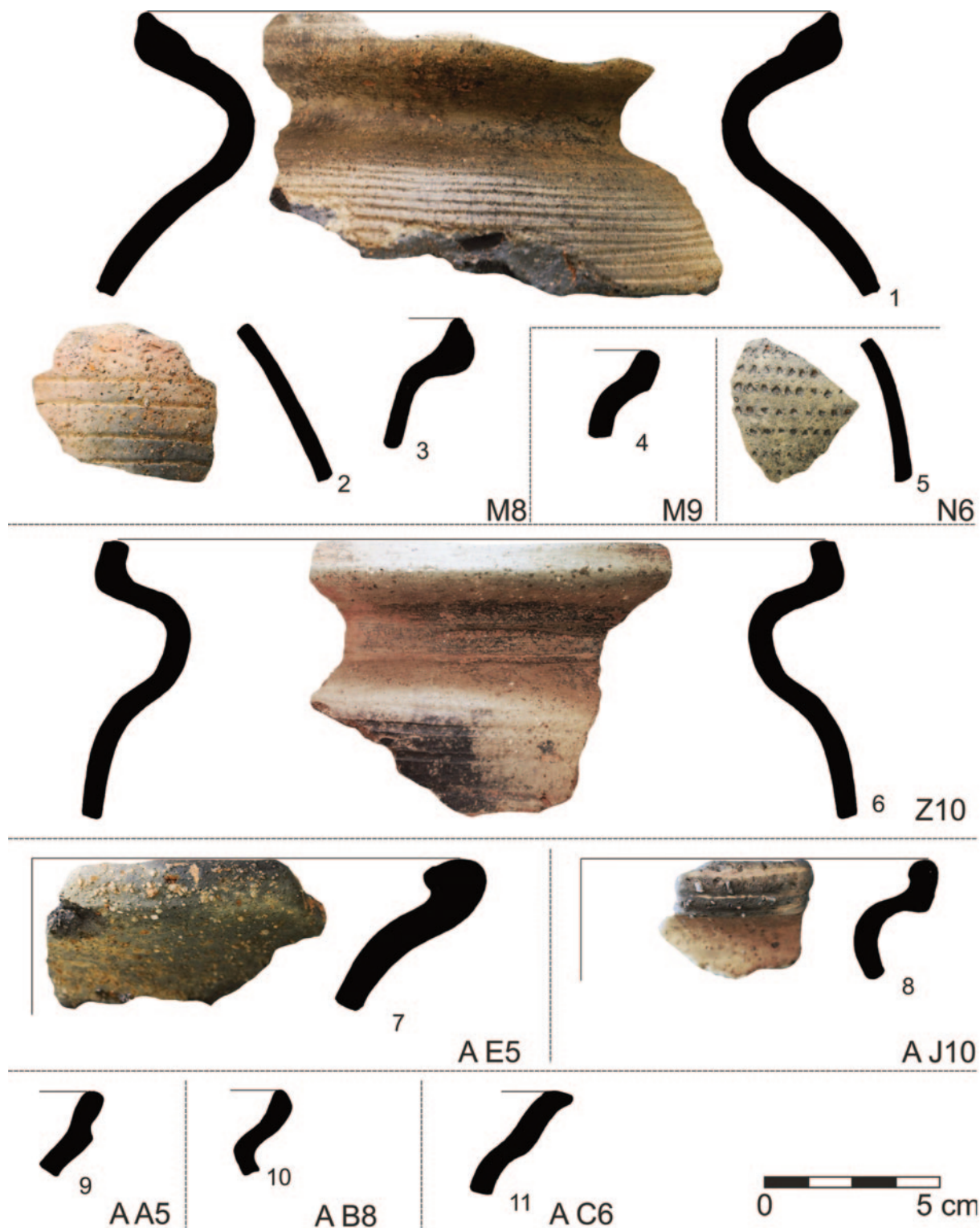

Obr. 7. Vidochov. Dokumentace keramických nálezů třídy VD 3001. Alfanaumerický kód určuje umístění v rámci čtvercové sítě. Autor Pavel Drnovský.

Hrncel byl při výrobě (vytváření či výpalu) lehce deformován, rovina dna a okraje nejsou rovnoběžné. Druhý hrnec je tvarem vejčitý s nízko položenou maximální výdutí (*obr. 5:2*). Výška nádoby činí 23 cm, průměr ústí je 19 cm. Spodní část je konkávně prohnutá. Vnější povrch nádoby působí dojmem dodatečného vystavení žáru, jeho barva je zabarvená do červena. Výzdoba hrnce je tvořena prstovými vrypy na podhrdli. Jednotlivé záseky nejsou v jedné horizontální rovině. Třetí hrnec má vejčitý tvar těla

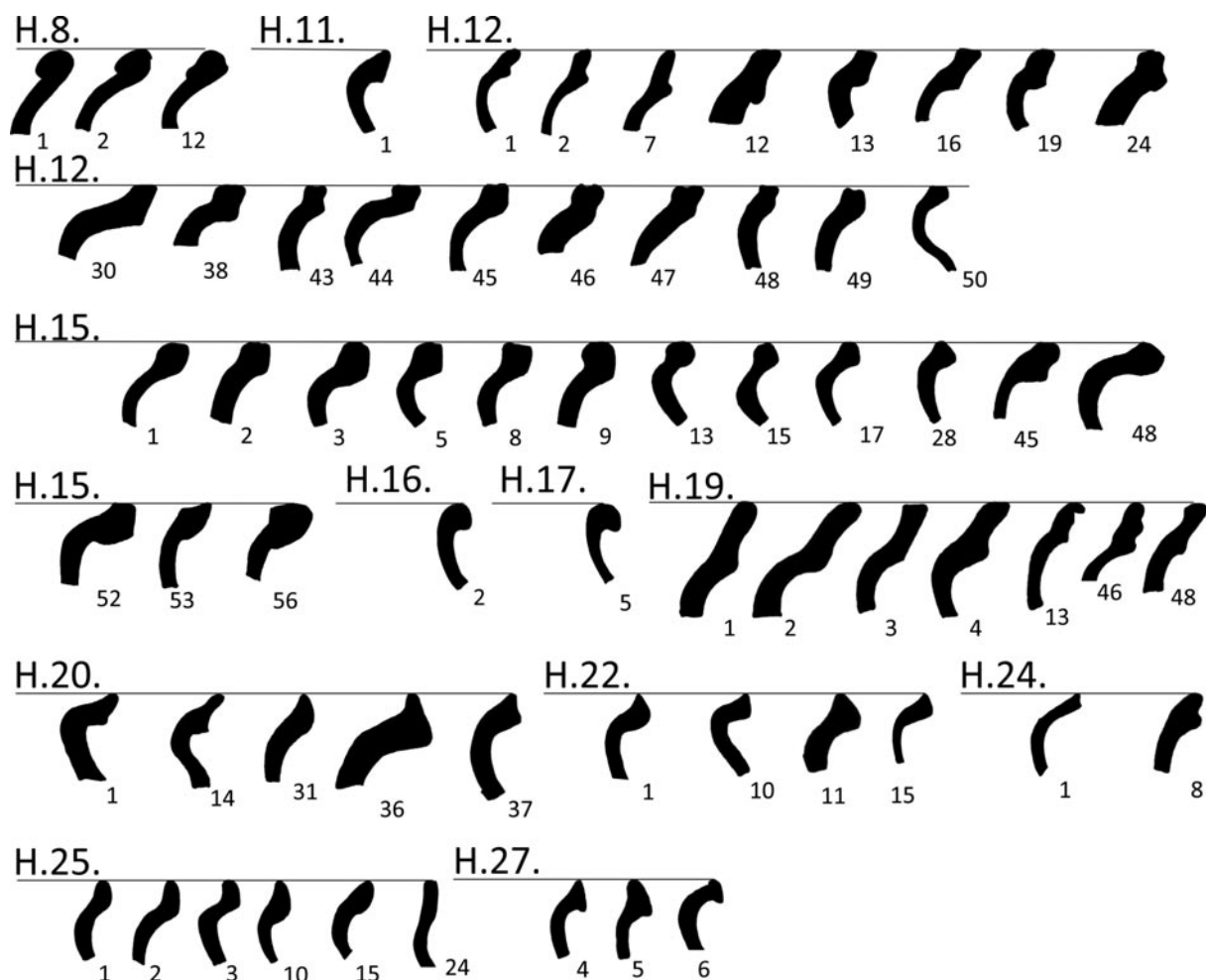
Obr. 8. Vidochov. Dokumentace keramických nálezů třídy VD 3001. Alfanaumerický kód určuje umístění v rámci čtvercové sítě. Autor Pavel Drnovský.

Obr. 9. Vidochovo. Dokumentace keramických nálezů třídy VD 3001. Alfanaumerický kód určuje umístění v rámci čtvercové sítě. Autor Pavel Drnovský.

s vyšší maximální výdutí (*obr. 5:3*). Celková výška hrnce je 37 cm, průměr ústí činí 30 cm. Výzdobu tvoří rytá šroubovice, která pokrývá celou horní polovinu nádoby. Dna všech tří hrnců jsou hrubá a se stopami podsýpky. Vnitřní strany nesou technologické stopy po vytváření nádob z pásků, hrnčíř nevěnoval výraznou péči sjednocení vnitřní strany nádob.

Pokud pomineme okraje zvonovitých poklic vybavené úchytkami, tak okrajové profilace odpovídají

Obr. 10. Vidochov. Okrajové profilace keramické třídy VD 3001.

Skupiny okrajů	Počet
H.12	74
H.15	49
H.25	16
H.19	16
H.20	6
H.22	6
H.27	5
H.8	5
H.11	4
H.21	2
H.24	2
H.16	1
H.17	1

Tab. 2. Vidochov. Zastoupení skupin okrajových profilací keramické třídy VD 3001.

hrncům (obr. 10). Celkový počet dochovaných okrajů čítá 187 jedinců. V kolekci jasně dominují dvě formy: skupina H.12 (74 ks) a H.15 (49 ks). První skupina (H.12) představuje formy nízkých okruží s vnitřním prožlabením pro pokličku. Druhou skupinu (H.15) tvoří okraje ovalené s vnitřním prožlabením. Dále jsou četně zastoupeny okraje skupiny H.25 – vzhůru vytažené s prožlabením na vnitřní straně a H.19 – vyšší formy okruží s vnitřním prožlabením (tzv. nepravá okruží), H.20 – okraje vzhůru vytažené, zesílené a H.22 – okraje vzhůru vytažené, ovalené (tab. 2).

Výzdoba keramické třídy VD 3001 je unifikovaná. V naprosté většině 235 zdobených jedinců se objevuje zdobení ve formě ryté šroubovice. Ta byla hrnčířem vytvořena za pomoci jednostopého rydla. Vzájemně se liší pouze v hloubce a ve vzájemné blízkosti oběžných rýh. Výzdoba byla aplikována zejména na podhrdlí a plece nádob. V několika případech je přítomna i jednoduchá nepravidelná vlnice a dvakrát byla zaznamenána výzdoba radýlkem ve formě kosočtverců.

Další definovanou třídou je keramická třída Vidochov 1001 (VD 1001), která je v souboru evidována v 93 fragmentech. Od výše uvedeného zboží se liší zejména procesem výpalu, který probíhal v homogenním oxidačním prostředí. Keramika je též tvořena celkově jemnějším keramickým těstem s příměsí jemného křemičitého písčitého ostřiva. Výpal třídy je rovněž tvrdší. Nečetné okrajové profilace odpovídají hrncům. Jedná se okraje skupiny H.19 – vyšší formy

okruží s vnitřním prožlabením (tzv. nepravá okruží) a skupiny H.16 – ovalený bez vnitřního prožlabení. Většina kolekce však náleží nezdobeným částem těl. Výzdoba se vyskytuje pouze ojediněle v podobě vývalkové šroubovice a radélkové výzdoby.

Třetí keramická třída Vidochov 4001 (VD 4001) je přítomna 37 fragmenty. Jedná se o oxidačně pálenou hrčinu jemného keramického těsta. Vnitřky nádob byly opatřeny glazurou. V rámci třídění byly všichni zástupci zařazeni do těžké keramické třídy, přestože je barva polevy různá. Při celkovém nízkém počtu by bylo třídění dle barvy glazury neúčelné. Poleva se vyskytuje v zelené, hnědé, a žluté variantě. Jedná se zejména o fragmenty tenkostěnných nádob. Až na jeden vzhůru vytažený hrncovitý okraj se v souboru nachází zlomky nezdobených těl.

3.2. Opory srovnání

Sledovaná oblast v okolí zkoumané lokality se bohužel vyznačuje nepříliš vysokým počtem zpracovaných a publikovaných keramických souborů, které by mohly být použity ke komparaci. Nepočetné soubory keramiky získané ze záchranných akcí v intravilánu obce Studénka a Kumburský Újezd pocházejí až z horizontu 1. poloviny 16. století až 17. století (*Ulrychová 2003; 2006*).

Při hledání analogických souborů je tedy nutné rozšířit geografický rámec i na oblast Jičínska, Hořicka a částečně též vzdálenějšího Trutnovska, Turnovska a Hradecka. V souborech pocházejících z nově lokovaných městských center jsou podstatné zejména kolekce z počátků jejich existence. Poměrně dobře známe aspekty počátků vrcholně středověké produkce z prostoru Turnova a přilehlého okolí Českého ráje. Nástin relativní sekvence keramiky 13. století a následujícího 14. století vytvořil J. Klápště (*2013, 331–361*). Jeho závěry se opírají o porovnání výzdoby a okrajové profilace keramiky z lokalit Hruštica, Vápeníku (tzv. hradiště u Dolánek) a hradů Valdštejna, Hrubého Rohozce a Rotštejna. Vývoj keramických tvarů a základní keramické okruhy pro vlastní turnovskou aglomeraci nastínila K. Matějková (*2014*). Město Jičín, vůči naší lokalitě vzdálenostně bližší, rovněž disponuje několika publikovanými soubory. Jedná se například o výzkum v Tylově ulici, záchranné akce v prostoru Valdštejna a Palackého náměstí (*Prostředník 1991–1992; Ulrychová 1994; 1995; 2010; 2011*), či výzkum v rámci městského příkopu (*Matějková 2007*). Obecným vývojem keramické produkce v rámci města Jičína se věnovala ve své diplomové práci L. Matějková (*Peroutková Matějková 2008*). Pro poznání vývoje nejstarší vrcholně středověké keramiky v oblasti východního Podkrkonoší má důležité postavení město Trutnov. Ke komparaci jsou vhodné zejména situace, které poskytují keramiku z počáteční fáze městské lokace (*Ježek – Kočár 2011, 625–629; Sigl – Wolf 1983, 284–295; Wolf 2006, 85–93*).

Ke srovnání se souborem z Vidochova mohou posloužit i kolekce pocházející z blízkých fortifikací. V první řadě se jedná o soubory z hradu Pecky a Kumburku (*Drnovský 2018, 77–79*). Reprezentativní kolekce též pochází z hradu Mokřice u Lužan (*Drnovský 2021, 279–280*), hradu u Šárovcovy Lhoty (*Bláha – Drnovský 2023*), hradu Pustohradu u Hořic (*Drnovský 2023a*) a tvrze v Mlázovicích (*Drnovský 2023b*).

Analogických kolekcí z rovinných sídlišť není mnoho. V blízkém prostoru se v podstatě jedná pouze o analyzovaný náleзовý soubor ze Starého Místa u Jičína (*Matějková – Novák 2014*), keramickou kolekci z Úlibic (*Opicová – Novák 2015a*) a soubor z Budčevsi (*Opicová – Novák 2015b*). Obecně vývoj keramiky na Novopacku již dříve shrnul J. Prostředník (*1994*). Představu o tvarech nádob pak umožní srovnání s katalogem nálezů z lokalit v okolí Lázní Běláhoř a přilehlého okolí, u kterých však nedisponujeme podrobnějšími stratigrafickými údaji (*Ulrychová – Prostředník 1995*).

3.3. Vyhodnocení nálezového souboru

Představený keramický soubor představuje homogenní kolekci, což je překvapivé, neboť se jedná o nálezy pocházející převážně ze sekundárních až terciálních situací. Většina posuzované kolekce náleží vymezené keramické třídě VD 3001, která se vyznačuje proměnlivou atmosférou výpalu a hrubým keramickým těstem. Pokud lze dle okrajových profilací určit typ nádoby, převládá hrnec. Dalším keramickým tvarem je poklice. Výzdoba této hrčiny je téměř unifikovaná – převládá rytá šroubovice vytvořená jednostopým rydlem, jiné formy výzdoby jsou marginálně zastoupené. Zakončení nádob odpovídá hrncům a poklicím.

Hrnce měly zejména okraje ve formě nízkých okružích s vnitřním prožlabením a vzhůru vytažených okrajů s prožlabením na vnitřní straně. Analogické keramické zboží jak z hlediska technologického procesu výroby, tak i tvarové náplně a užité výzdoby pochází z několika okolních lokalit. Pokud nejprve představíme kolekce ze srovnatelných rovinných sídlišť, je možné nejdříve uvést nálezy ze Starého Místa u Jičína. K. Matějková zdejší keramiku rozdělila do několika keramických tříd. Nálezům z Vidochova je blízká třída SM 07 (*Matějková – Novák 2014*, 332–336). Autorka vyhodnocení klade tuto hrnčinu obecně do doby 13. století, přičemž zmiňuje fakt, že ji lze sledovat i v rámci nejstarších vrstev města Jičína, který měl být lokován až na samém závěru tohoto století. Zejména v okrajových profilacích je předmětný soubor shodný s nálezy z několika sídlištních objektů zkoumaných v Úlibicích (*Opicová – Novák 2015a*, 190). Částečně se též shoduje s nálezy z Budčevsi (*Opicová – Novák 2015b*, 747–748).

Daná hrnčina představuje počátek vrcholně středověké keramické produkce v severovýchodních Čechách. V řadě hledisek navazuje na předchozí vývoj a závěrečnou fázi hradištního období. Občas bývá i takto označována – zboží hradištní tradice (*Drnovský 2018*, 76; *Matějková 2014*, 96; *Wolf 2005*, 94–95). Kromě výše uvedených lokalit se můžeme s analogickým zbožím setkat v nejstarších vrstvách Jičína (*Peroutková Matějková 2008*, 91–93), Turnova (*Matějková 2014*, 96–97) a Trutnova (*Sigl – Wolf 1983*, 284–295; *Wolf 2006*, 85–93). V rámci centrálních severovýchodních Čech se keramika s obdobnými profilacemi nachází i v rámci Hradce Králové (*Bláha – Sigl 2014; Richter – Vokolek 1995*, 57–69) a Jaroměře (*Bláha 1998*, 50–72; *2000*, 89–91).

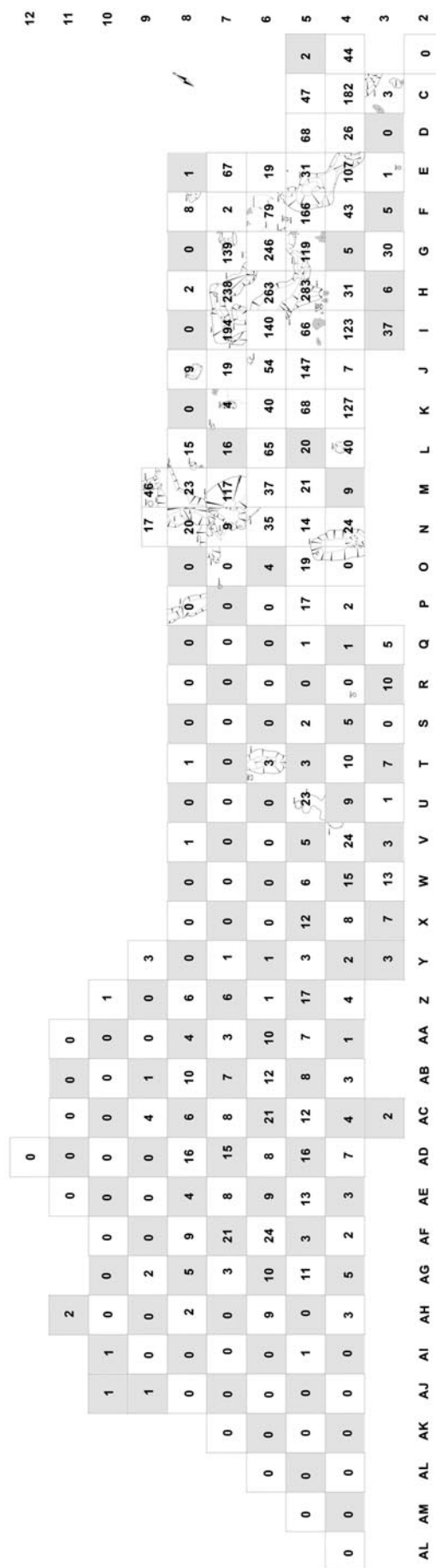
Výše uvedení autoři řadí tuto keramiku obecně do průběhu 13. století až 1. poloviny následujícího století. V rámci vyhodnocení vidochovské situace se spíše kloníme k dataci obecně do závěru 13. století či samého počátku 14. století. Důvodem je výskyt vytažených okrajů s vnitřním prožlabením (nepravá okružích) a také fakt, že analogická keramika pochází z řady blízkých fortifikací. Sídlní souvislosti těchto hradů a tvrzí spíše nasvědčují založení v poslední třetině 13. století až počátku 14. století. Jedná se o nálezy z Kumburku (*Drnovský 2018*, 77), Mlázovic (*Drnovský 2023b*), Mokřice (*Drnovský 2021*, 279–280), Pecky (*Drnovský 2018*, 77), Pustohradu u Hořic (*Drnovský 2023a*), Šárovcovy Lhoty (*Bláha – Drnovský v tisku*) a Velkého Vřeštova (*Dragounová 2019*, 96–97).

Pouze ojediněle přítomná oxidačně pálená hrnčina označená jako keramická třída VD 1001 zastupuje plně vyvinutou vrcholně a pozdně středověkou produkci. V regionu severovýchodních Čech náleží mezi nejobvyklejší (*Drnovský 2018*, 77; *Matějková 2014*, 100; *Vařeka 1998*). Podobně řídce se v souboru nachází keramika glazovaná obecně novověkého staří. Vzhledem k nízkému počtu jedinců nebyla polévaná keramika podrobněji tříděna dle užitých glazur, ale souhrnně byla označena jako třída VD 4001. Obě výše uvedené třídy představují v rámci souboru cizorodý prvek (intruzi), což potvrzuje jejich výskyt zejména ve svrchních mechanických vrstvách zkoumaných čtverců. Jedná se spíše o fragmenty, které byly součástí ornice a podorníci jakožto deponovaný odpad z provozu vidochovských usedlostí.

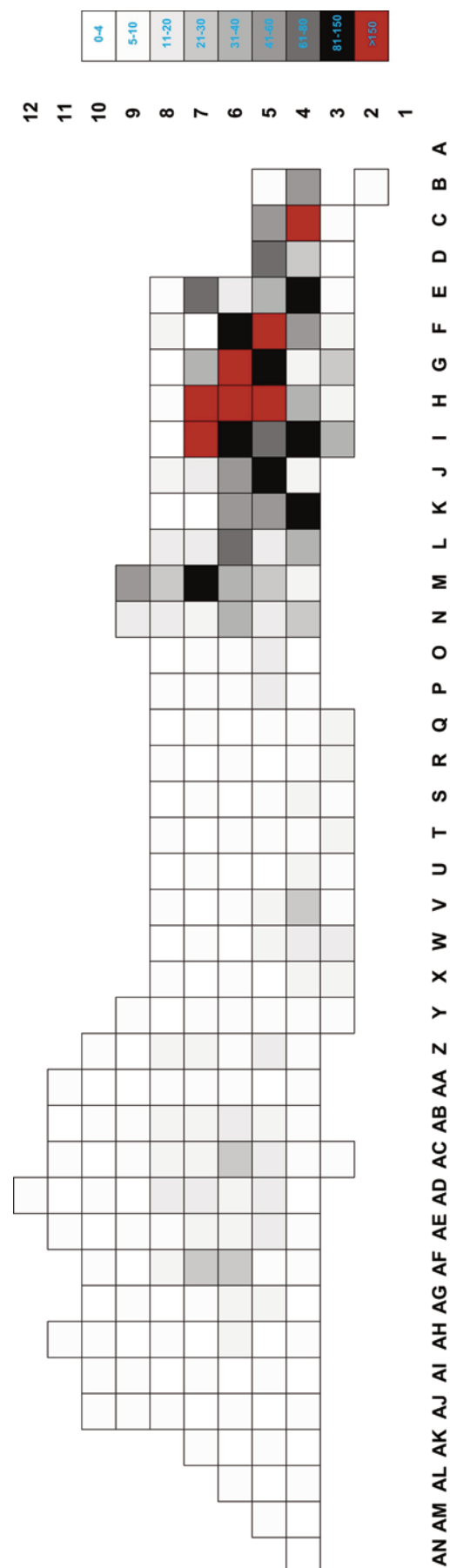
4. Možnosti interpretace nálezové situace a její sídelní kontext

Archeologickým výzkumem byl získán doklad o osídlení okolí Vidochova, respektive širšího okolí Nové Paky nejpozději v době závěru 13. století. Přesvědčivý důkaz k tomuto závěru přinesl vyhodnocený keramický soubor. Bohužel nálezová situace neumožňuje charakterizovat blíže sídelní formu, respektive její podobu. Nálezy pochází ze situací, v rámci kterých nebylo možno rozeznat nepochybné půdorysy staveb tvořících usedlosti. Zkoumané struktury ve východní části čtvercové sítě sice jsou zčásti antropogenního původu, vyskytují se zde však i útvary přírodního původu (vývraty vyplněné spláchnutým materiálem).

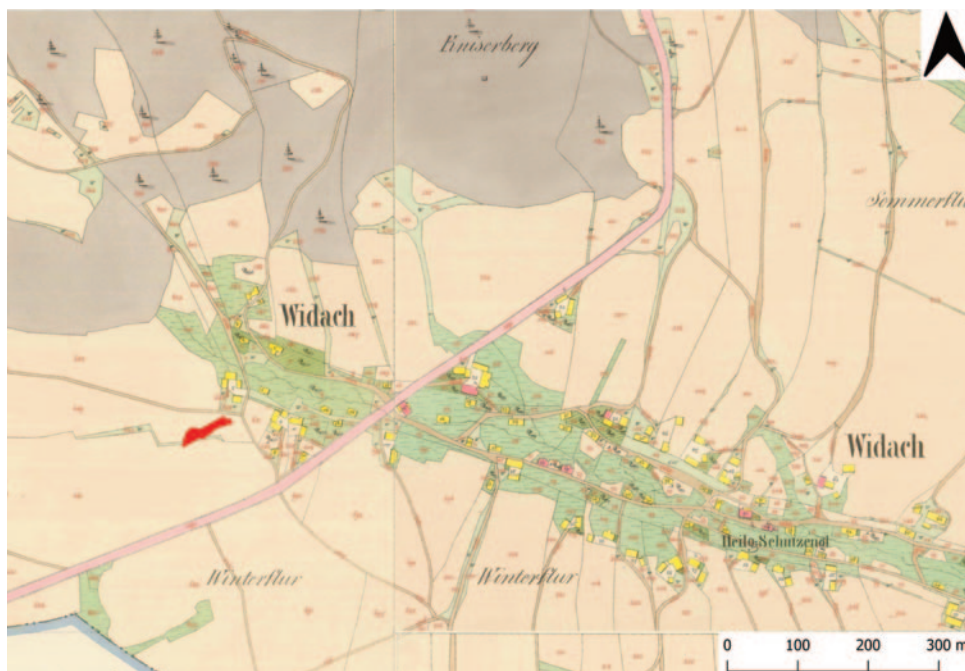
Východisko možné interpretace může být sledování četnosti fragmentů keramické třídy VD 3001 v rámci jednotlivých polí čtvercové sítě (*obr. 11*). Jasný shluk převyšující svým počtem okolí se nachází v rozmezí polí C4 až úhlopříčně po M7 (*obr. 12*). V těchto místech lze očekávat původní umístění staveb a objektů tvořících usedlost. To, že lze na základě četnosti nálezů predikovat původní umístění objektů, ukázala například nálezová situace v rámci systematicky zkoumaného středověkého sídliště v Hrdlovce (okr. Teplice). V rámci sektoru H zdejšího výzkumu byl proveden povrchový sběr na skryté ploše dle čtverců 4 × 4 metry. Výsledná koncentrace keramických fragmentů korelovala se stratigraficky níže

Obr. 11. Vidochovo. Počty keramických fragmentů v rámci polí čtvercové sítě s vyznačením objektů. Bílá pole byla exkavována na podloží. Nálezy z šedých polí pocházejí ze začistiování povrchu.

Obr. 12. Vidochovo. Vyjádření hustoty keramických fragmentů v rámci polí zkoumané čtvercové sítě.

Obr. 13. Vidochoh. Zkoumaná čtvercová síť promítnutá do císařského povinného otisku stabilního katastru z roku 1842.

umístěnými objekty (Meduna 2011, 29–30). Výzkum této lokality rovněž v plné míře ukázal na úskalí, která doprovází výzkum osad mladších etap raného středověku a počátku vrcholného středověku. Mimo jiné se jedná o problematiku dochování a následné interpretace jednotlivých objektů a usedlostí. Výzkum (zaniklých) vsí, jejichž hlavním stavebním materiálem byly dřevohliněné konstrukce bez výraznějšího využití zahloubených situací, je plně závislý na řadě faktorů. Jedná se o formu exploatace plochy osady po jejím zániku a následném působení erozních nebo akumulčních procesů. Dále je stav ovlivněn i zvolenou metodou samotného odkryvu. Dle nejstarších pozemkových map 19. století se na ploše lokality nacházely polnosti Vidochova, a prostor byl tak neustále kultivován.

Vesnice Vidochoh je prvně v písemných pramenech uvedena k roku 1386 (AČ 31, 10, č. 32). Po celou dobu středověku byla součástí panství náležejícího hradu Pecce. Půdorys vsi byl utvářen geomorfologií terénu. Lokátor vysadil ves po obou stranách bezejmenného potoka, který vytváří široké údolíčko, jež navazuje ve svém závěru na údolí potoka Zlatnice. Dle typologie půdorysů vesnic J. Pešty (Pešta 2000) by bylo možné Vidochoh charakterizovat jako pravidelnou lánovou ves s rozvolněným půdorysem (potoční lánová ves). Poloha zkoumané lokality mimo intravilán vsi zaznamenaný prvně v 19. století nasvědčuje tomu, že původní rozsah vysazené vesnice byl v severozápadní části vesnice rozsáhlejší (obr. 13). Vzhledem k chronologickému ukotvení keramického souboru nepředpokládáme, že by výzkum zachytil doklad předlokačního osídlení Vidochova, které by předcházelo vysazení vyměřené lánové vsi. Naopak, půdorysně Vidochoh odpovídá našim představám o osídlování podkrkonošské krajiny na pomezí 13. a 14. století a transformaci zdejší krajiny do stabilní sídelní vrcholně středověké oikumeny. Počátky centrálních správních bodů Kumburku a Pecky s městečky Pakou (Novou) a Peckou odpovídají stejnému časovému rámci (Šimák 1938, 869–874; Musil 2009, 326).

Situace, kdy byla během archeologického výzkumu v rámci či v těsné blízkosti stávajícího intravilánu existující vesnice registrována komponenta z doby 13. století, není ojedinělá. V rámci Jičínska a Hradecka lze uvést Budčeves (Opicová – Novák 2015b), Staré Místo u Jičína (Matějková – Novák 2014), Úlibice (Opicová – Novák 2015a) a Roudnici na Hradecku (Skala – Bláha 2018). Ve všech případech byly struktury objeveny v místech, kde pozemkové mapy 19. století nezaznamenávají stálou zástavbu ani jiné objekty. Jedná se tak o doklady samostatného vývoje/proměny zástavby v intravilánu (i nově) vysazených vsí. V rámci těchto transformací mohlo docházet nejen k rozšiřování a zahušťování zástavby, ale překvapivě i k regresi a k zániku části usedlostí. Uvedené příklady poukazují na důležitost sledování zemních prací i ve zdánlivě sídelně méně exponovaných polohách podhorských vsí lokovaných na počátku vrcholného středověku.

5. Závěr

Během výzkumu byl při severozápadním okraji intravilánu Vidochova získán početný keramický soubor, který lze klást do závěru 13. století, či samého počátku 14. století. Na základě nejasné nálezové situace nelze přesně definovat podobu osídlení zkoumané polohy. Přesto je zjištění prvním takto rozsáhlým dokladem osídlení oblasti v závěru 13. století. Písemné prameny o existenci zdejších sídel spadají až do průběhu první poloviny 14. století. Objevená lokalita dokládá vysazení vsi v závěru 13. století. Zároveň je doložen vývoj samotného intravilánu. Zkoumaná poloha byla jeho součástí v době lokace vsi. Vzhledem k absenci keramiky pokročilého 14. století však brzy po vysazení dotyčná usedlost zanikla.

Prameny a literatura

- AČ 31*: Archiv český, čili staré písemné památky české i moravské, 31, G. Friedrich ed., 1921. Praha.
- Bláha, R. – Drnovský, P. 2023*: Vrcholně středověká fortifikace u Šarovcovy Lhoty (okr. Jičín). Vyhodnocení archeologického výzkumu opevněného sídla z druhé poloviny 13. století. *Archeologie východních Čech* 24, 53–88.
- Bláha, R. 1998*: Osídlení Jaroměře do konce 13. století. *Zpravodaj muzea v Hradci Králové* 24, 82–99.
- Bláha, R. 2000*: Keramika 10.–13. století v severovýchodních Čechách a její vztahy k okolním oblastem. Rkp. magisterské diplomové práce. Masarykova univerzita, Brno.
- Bláha, R. – Sigl, J. 2014*: Počátky Pražského předměstí v Hradci Králové z pohledu archeologie. *Forum Urbes Medii Aevi* 8, 132–151.
- Čapek, L. 2010*: Depoziční a postdepoziční procesy středověké keramiky na parcelách Českých Budějovic. Případová studie z domu čp. 16. Plzeň.
- Čapek, L. – Militký, J. 2017*: Historická radnice v Českých Budějovicích ve světle archeologických výzkumů a rozboru hmotných pramenů. Plzeň.
- Dragounová, A. 2019*: Keramické nálezy z fortifikací ve Velkém Vřešťově. *Archeologie východních Čech* 16, 89–123.
- Drnovský, P. 2018*: Hmotná kultura šlechtických sídel severovýchodních Čech: Každodennost ve středověku pohledem archeologie. Hradec Králové.
- Drnovský, P. 2021*: Analýza keramických a skleněných nálezů z hradu Mokřice u Jičína. *Archeologie východních Čech* 20, 272–295.
- Drnovský, P. 2023a*: Vyhodnocení kolekce nálezů z hradu Pustohradu u Hořic v Podkrkonoší. Příspěvek k problematice doby provozu sídla a jeho sídelním souvislostem. *Castellologica Bohemica* 2023/20, 126–148.
- Drnovský, P. 2023b*: Tvrz v Mlázovicích (okr. Jičín) ve světle archeologických výzkumů. Postavení sídla v kontextu okolních fortifikací a jejich vývoje. *Archaeologia historica* 48/2, 445–471.
- Fleknová, K. 2021*: Středověká a novověká keramika z města Vamberka. *Archeologie východních Čech* 20, 191–232.
- Ježek, M. – Kočár, P. 2011*: Nad počátky Trutnova a jeho pivovarnictví. *Archeologické rozhledy* 63, 621–643.
- Klápště, J. 2013*: Počátky Markvarticů a jejich sídelní souvislost v Pojizeří. *Archeologické rozhledy* 65, 319–370.
- Matějková, K. 2007*: Výsledky zpracování archeologických nálezů z městského příkopu v Jičíně. *Zpravodaj muzea v Hradci Králové* 33, 265–276.
- Matějková, K. 2014*: Keramický sortiment turnovských domácností. Možnosti zpracování keramických souborů z městských stratografií. *Archaeologia historica* 39, 89–117.
- Matějková, K. – Novák, R. 2014*: Soubor keramiky z raného a vrcholného středověku ze Starého Místa u Jičína. *Archeologie ve středních Čechách* 18, 319–341.
- Meduna, P. 2011*: Raně středověké sídliště v Hrdlovce. Rkp. disertační práce. Univerzita Karlova, Praha.
- Musil, F. 2009*: Vrcholná kolonizace a východní Čechy. In: O. Felcman – F. Musil a kol., *Dějiny východních Čech v pravěku a středověku (do roku 1526)*. Praha, 301–382.
- Opicová, K. – Novák, R. 2015a*: Nové hmotné doklady proměny intravilánu Úlibic (okr. Jičín) ve středověku. *Archeologie východních Čech* 10, 177–200.
- Opicová, K. – Novák, R. 2015b*: Raně středověké sídliště v Budčevsi, okr. Jičín. *Archeologie ve středních Čechách* 19, 731–749.
- Orna, J. a kol. 2011*: Keramická produkce města Plzně v období 14. a 15. století. Plzeň.

- Peroutková Matějková, K. 2008:* Středověký a novověký Jičín ve světle archeologických nálezů a aspekt dobového hrnčířství. Rkp. magisterské diplomové práce. Masarykova univerzita, Brno.
- Pešta, J. 2000:* Několik poznámek ke studiu půdorysné struktury venkovských sídel na území Čech. *Průzkumy památek* 2, 153–168.
- Procházka, R. 2007:* Deskripční systém brněnské keramiky. *Přehled výzkumů* 48, 234–270.
- Prostředník, 1991–1992:* Obytné objekty z konce 16. století v Jičíně v Tylově ulici. *Zpravodaj muzea v Hradci Králové* 18, 103–109.
- Prostředník, J. 1994:* Novopacké hrnčířství od pravěku po středověk. *Z Českého ráje a Podkrkonoší* 7, 7–28.
- Richter, M. – Vokolek, V. 1995:* Hradec Králové. Slovanské hradiště a počátky středověkého města. *Hradec Králové. Sigl, J. – Wolf, V. 1983:* Archeologický výzkum v Trutnově 1980–1981. *Krkonoše – Podkrkonoší* 7, 267–301.
- Skala, J. – Bláha, R. 2018:* Středověký objekt z Roudnice, okr. Hradec Králové. Příspěvek k poznání vrcholné středověké keramiky. *Archeologie ve středních Čechách* 22, 1005–1014.
- Šimák, J. V. 1938:* České dějiny I/5. Středověká kolonizace v zemích českých. Praha.
- Ulrychová, E. 1994:* Nález objektu ze druhé poloviny 13. století v Jičíně. *Zpravodaj muzea v Hradci Králové* 20, 107–108.
- Ulrychová, E. 1995:* Nejstarší městský dům v Jičíně. *Zpravodaj muzea v Hradci Králové* 21, 90–91.
- Ulrychová, E. 2003:* Studénka, okr. Jičín. Výzkumy v Čechách 2000, 267.
- Ulrychová, E. 2006:* Kumburský Újezd, okr. Jičín. Výzkumy v Čechách 2003, 138.
- Ulrychová, E. 2010:* Záchranný archeologický výzkum v zámeckém parku v Jičíně v roce 2009. *Archeologie ve středních Čechách* 14, 441–448.
- Ulrychová, E. 2011:* Archeologické nálezy ze záchranných výzkumů na Valdštejnově náměstí v Jičíně v letech 1997–2009. *Archeologie ve středních Čechách* 15, 1017–1028.
- Ulrychová, E. – Prostředník, J. 1995:* Fričovo muzeum v Lázních Běláhořu. Katalog archeologické sbírky. Zprávy České archeologické společnosti. Supplément 24. Praha.
- Vařeka, P. 1998:* Proměny keramické produkce vrcholného a pozdního středověku v Čechách. *Archeologické rozhledy* 50, 123–137.
- Wolf, O. 2005:* Počátky středověkého osídlení na česko-slezském pomezí východních Krkonoš. Rkp. disertační práce. Masarykova univerzita, Brno.
- Wolf, O. 2006:* K otázce sídlištní kontinuity a topografie lokačního Trutnova. *Archaeologia historica* 31, 77–99.
- Zápotocký, M. 1978:* Středověká keramika severočeského Polabí. Morfologie a relativní chronologie. *Památky archeologické* 69, 171–238.

Late 13th-century settlement finds from Vidochov near Nová Paka

Archaeological evidence for the formation of a settlement network in the southern Podkrkonoší region during the High Middle Ages

The text tries to evaluate an excavation situation documented in the course of a rescue excavation triggered by the construction of a bypass road around Nová Paka in 2021–2022. On a southern slope, on the northwestern edge of the village of Vidochov, an area containing a significant number of archaeological finds was identified during soil stripping. It was excavated in a square grid, with the dimensions of 2 × 2m. During the excavation, a large pottery assemblage was recovered, which can be dated back to the late 13th or early 14th century. It is not possible to precisely define the type of settlement at the investigated site, just on the basis of the unclear excavation situation. Nevertheless, this discovery is the first such extensive evidence of settlement in the area at the close of the 13th century. Written sources proving the existence of local settlements only date back to the first half of the 14th century. The discovered site proves that the village was founded in the late 13th century. At the same time, the development of its built-up area is documented as well. The investigated location was its part when the village was founded. However, due to the absence of developed 14th century pottery, the site must have been abandoned shortly after its foundation.

English by Jan Machula

Fig. 1. General plan showing the location of the rescue excavation during the construction of a bypass road around Nová Paka and the locations of excavated archaeological situations (red).

Fig. 2. Location of the investigated square grid near Vidochov.

Fig. 3. Overview of the investigated square grid. The mentioned squares yielded finds.

Fig. 4. Ground plan of the east part of grid 1 including features and cross-sections.

Figs. 5–9. Finds from pottery class VD 3001.

Fig. 10. Rim profiles from pottery class VD 3001.

Figs. 11–12. Numbers of pottery fragments and the expression of density within fields of the square grid.

Fig. 13. Investigated square grid projected onto an Imperial Obligatory Imprint of the Stable Cadastre from 1842.

Pavel Drnovský, Katedra archeologie Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové, Rokitanského 62,
500 03 Hradec Králové
pavel.drnovsky@uhk.cz

Daniel Stolz, Archaia, z.ú., Truhlářská 1119/20, 110 00 Praha 1
danielstolz@seznam.cz

Kamil Peřina, Archaia, z.ú., Truhlářská 1119/20, 110 00 Praha 1
peri.k@seznam.cz

